

POLSKA

DODATEK Nr 24 do Nr 169 (275) "KU WOLNEJ POLSCE"

16 LIPIEC 1941.

"BĄDŹ DUMNY, ŻEŚ POLAKIEM"

(Ciąg dalszy)

Nie było monarchy, któryby czy to Bolesław Kietkowi - czy jego następcy mógł zaprzeczyć praw do polskiej korony. Gorsze było to, że Luksemburgowie, zbrojnie popierali wszelkie zbrojne i dyplomatyczne zamierzenia Krzyżaków wobec Polski i niesłuchanie jej szkodzili dzięki swym możliwym wpływom na dworach zagranicznych, a nawet w Rzymie.

Nie bez pewnego uporu i nie bez nacisku ze strony swego przyjaciela króla Karola Roberta, począł Kazimierz Wielki ustępować wobec Luksemburgów i ostatecznie pojednał się z nimi w Wyszehradzie w r. 1339. Traktat wyszehradzki był równie ciężki jak traktat kaliski. Nie wyleczył Luksemburgów z nienawiści do Polski i jeszcze w latach 1406-1422 podczas wojen z Krzyżakami Zygmunt Luksemburski w walce z Zakonem wyruszył w r. 1410 przeciw Polsce i szkodził jej gdzie mógł. Za złudną korzyść - zrzeczenie się tytułu i praw do korony polskiej, płaciła Polska najlepiej zagospodarowaną i najbogatszą dzielnicą Śląską.

Smutny jest więc dorobek Kazimierza Wielkiego w pierwszym dziesięcioleciu jego rządów. Straciliśmy Śląsk, który odzyskać mieliśmy, jakże okrojony, w niepełną 600 lat później. Równie bolesną, jeśli nie boleśniejszą była strata dzielnicy pomorskiej. Głosy o odzyskaniu tej ziemi odezwały się nazajutrz po pokoju kaliskim i przechodziły później z monarchy na monarchę, z pokolenia na pokolenie. Może to jest przyczyna, że Pomorze wróciło do polskiej korony już w 123 lat później.

III. Z nawiązaniem stosunków z Rusią zaczyna się nowy rozdział w dziejach Polski. Nie zrobił go poraż pierwszy, ale poraż pierwszy zrobił dobrze właśnie Kazimierz Wielki. Ruś, jak dziś, tak i wtedy była pojęciem bardzo szerokim. Przed rokiem 1000 obejmowała ona mniej więcej ziemie dzisiejszej Rosji europejskiej pod rządami jednej, obcej dynastji z siedzibą w Nowogrodzie. Od tego roku jednak wyzwalają się i prędko wy-

bijają książęta na Kijowie i w okolicy Włodzimierza Wielkiego (1015-54) tworzą potężną monarchię. O ile więc problem "ukraiński" jest młody i sztu czny, o tyle historia Rusi kijowskiej jest stara i chlubna i nie należy o tem zapomnieć dziś, kiedy o sprawie Ukrainy tyle się mówi.

Ale ta Ruś kijowska tak potężna w początkach XI w. ulega temu samemu rozdrobnieniu na księstwa i księstwka co monarchia Piastów i przedstawia ten sam obraz rozbicia co Polska w w. XIII. Z tych księstw wyłania się z czasem i dąży do wyodrębnienia od Kijowa księstwo włodzimiersko-halickie ("Galicia et Lodomeria") a książę tamtejszy Daniel przyjąwszy katolicyzm koronuje się nawet na króla w r. 1253. Ze stanowiska późniejszego rozwoju stosunków polsko-ruskich był to fakt niesłuchanie doniosły, jeśli się zważy, że w owych czasach tu na wscho dzie "nawracać" - znaczyło tyle, co "polszczyć". Cóż kiedy w Polsce, znajdującej się właśnie w stanie zupełnego bezwładu - brakło człowieka, który by rozumiał znaczenie wypadków na Rusi z r. 1253. Naciskany przez Kijów, w. książę wrócił do prawosławia a Ruś **pograżyła** się znowu w walkach plemiennych. Sąsiedzi chciwym wzrokiem spoglądali w stronę Haliczę i starali się kraj ten zdobyć w sposób pokojowy lub orężny. Udało się to częściowo Węgom, Litwinom a nawet Tatarom, podczas gdy najbliższy sąsiad, Polska, starał się tu uzyskać wpływy gospodarcze, kulturalne i handlowe. Kiedy w roku 1340 ostatni władca Rusi Bolesław, syn Trojdena ks. mazowieckiego został przez bojarów otruty - rzucili się na Ruś ościenni władcy. Ale uprzedził ich Kazimierz Wielki, który, wysuwając tytuły dziedziczne wkroczył niespodzianie na Ruś, zajął ważniejsze grody i objął cały kraj w posiadanie. Kraj zdobyty tak łatwo, trzeba było jednak bronić przed sąsiadami. Kazimierz Litwinów zaspokoił, odstępując im w r. 1366 część Wołynia, Tatarów przepędził. (C.d.n.)

G R U N W A L D

Znamy wszyscy dzieje sławnej wiktoria grunwaldzkiej i opisywać jej nie trzeba. Możemy dziś wspominać ją tylko inaczej niż za dni wolności, a nawet inaczej niż przed odzyskaniem niepodległości w r.1918.

Grunwald uczył dziesiątki pokoleń i uczyć będzie jeszcze następne dziesiątki, że Niemcy są naszym dziedzicznym wrogiem.

Grunwald był typowym przedsięwzięciem polskim: Wszystko było jako tako obmyślane, wspaniale przeprowadzone i - niewykorzystane. Gdyby Jagiełło po rozgromieniu Krzyżaków, zamiast płakać nad zwłokami swego przeciwnika i tracić czas na grzebanie zmarłych ruszył był na Malborg i zajął go - nie byłoby Prus Wschodnich, albo byłyby Prusy w rękach polskich. A co dalej to już wiemy. Kiedyś, po bitwie pod Cannami, rzekł Mago do swego brata: "Vincere scis Hannibal, victoria uti nescis". I do Jagiełły za zwycięstwo grunwaldzkie chciałoby się rzec: " Zwycięzać umiałeś królu Władysławie, ale zwycięstwa wykorzystać nie umiałeś... "!

Grunwald pozostanie nam zawsze przykładem tego co może społeczeństwo o zbiorowej woli i zbiorowej odpowiedzialności. I biedne są narody, których losy są zależne od woli jednego, choćby genialnego człowieka. Pod Grunwald szedł cały naród polski skupiony i zwarty i z wolą do zwycięstwa i z całą odpowiedzialnością na swoich barkach.

Ci, co byli pod Grunwaldem, rzucili wszystko na los, zapłacili życiem i zostawili nam piękną spuściznę: Polskę mocarstwową. Bitwę grunwaldzką wygrał cały naród - nie było ziemi, któraby nie dała chorągwi, nie było chorągwi, któraby nie poniosła strat. Zwycięstwo grunwaldzkie było zwycięstwem całego narodu i krwią całego narodu zostało okupione.

Obcy historycy powiadają, że w średniowieczu były tylko trzy wielkie bitwy: Pod Crecy, na Kosowem Polu i pod Grunwaldem. Wiktoria grunwaldzka musi

wieć być dla nas zaszczytem. Ale jest ona też największym naszym zwycięstwem. Biliśmy się już przed tym, to prawda, i wygrywaliśmy, ale zwycięstwa na miarę Grunwaldu nie było! Były zwycięstwa i potem. Było Beresteczko, Chocim, Okopy św.Trójcy, Wiedeń, ale tak pięknego zwycięstwa jak grunwaldzkie już nie było. Tam nas było albo mało, albo wróg był do pogardzenia, wreszcie można się było pytać wodzów - o co się bili. Tu był cały naród, w najwspanialszej postaci i wiedział o co walczy.

Po Grunwaldzie został na pobojuwisku cokół z z niemieckim napisem: " Na tem miejscu zginął za sprawę niemiecką wielki mistrz Zakonu krzyżackiego Ulrich von Jungingen ". Był jeszcze do niedawna pomnik grunwaldzki w Krakowie, zdobyte sztandary krzyżackie na Wawelu i rota Konopnickiej. Cokół stoi dziś jeszcze dumniej niż dawniej, przypominając Niemcom ich posłannictwo na wschodzie. Zato pomnik grunwaldzki rozsadziło Gestapo a sztandary krzyżackie wbrew zakłębom Długosza powędrowały do jakiegoś zamczyska w Niemczech. Dodajmy do tego, że młodsze pokolenie umiało najwyżej początkowe wiersze pieśni: "Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród..." i że prochów zwycięzcy z pod Grunwaldu strzeże pruski sztyldwach!

Doprawdy, jest o czym podumać w dniu 15 lipca! Ale czekajmy! Jest na Śląsku góra, Czantoria się zowie. Pastuchowie pasący tu swą trzodę opowiadają, że w tej górze jest śpiący rycerz, który kiedyś zagrzmi w róg, zjednoczy wszystkich Polaków, wyruszy na wroga i rozgromi go. Niech więc wszyscy Polacy czy to w Afryce, czy górzyściej Szkocji czy na drugiej półkuli czekają i słuchają bo może rychło zagrzmi złoty róg rycerza z Czantorii.

Por. Ko.

Stanisław Młodożeniec

KRÓL JAGIEŁŁO RUSZA Z KRAKOWA

Fragment słuchowiska p.t. "Grunwald" które nadane zostało w dn.13.VII.br.przez Pol.Radio Kair, w wykonaniu zespołu Teatru Żołn. S.B.S.K.

To Jagiełło konia dosiadł -
rumak parsknął raźnie...
Dobry omen w tym pogłosie -
wróży Niemcom łaźnię ...

To panowie - Polska Rada -
skoczą na bachmaty ...
Suną w skokach i w lansadach
by tanecznym taktom...

To goreją ogniem licą
z Marsowej urody
u Zyndrama Maszkowica -
Wodza Wojewody ...

To biskupy - kasztelany -
każdy godnie wyszedł, -
ale nikt nie udany
nad pana Zawiszę ...

A poodał las proporców -
poodał --- poodał ...
Jak pod wiatrem się furkocą
dębowa młoda ...

Wpływa strumień za strumieniem
w tem ruchomy pochód ...
Okoliczne wszystkie ziemie
dojeżdżają z boków ...

Alić jeszcze jakieś wojsko !...
Co za znaki obce ?!...
Wódz ich rzypadł w chyży pośkok -
skłonił się proporcem ...

" Spójrz, Królu - luda okruc
" z Pragi, z Moraw się przywiodko..
" Ładem pójdą - drogą mokrą
" prać niemiecką podkość!..."

Król uściskiem mocnym przyjął
pomoc, którą zyskał...

- Bracia Czesi niechaj żyją !...
- Niechaj żyje Zyzka ! ...

To i Spytko - pan Melsztyński -
rośnie stałą olbrzym...
Młody Zbigniew Oleśnicki -
odział w zbroję dobrze...

Jemu zbroja lśni blaskami
i migocą łuski...
On z bachmatem - górą-kamień
pod słońcowym chlustem ...

Grzmia fanfary ... Bębnow łomot ...
Dudni ziemia - dudni ...
Małopolska - to wiadomo :
wyszła w bój najludniej ...

To jak Wisła swoje wody
zbiera do Bałtyku -
Król Jagiełko swym pochodem
takoz tam pomyka ...

" Nie gardź, Królu... W tej potrzebie
" dajem z serca wsparcie...
" Gdy na Niemca, głupio nie bić -
" Czesi też zażarci !...

Już poznali go rycerze ...

- Zyzka ! ...
- Zyzka Jednooki !...
- Znan, jak Niemcomsohaby pierzel...
- Znan, że Szwabyc kropi ! ...

- Na zdar !...Czechów grzmi wołanie...
- Na zdar !...Kral Jagiełko !...
- Na zdar !...Polsko i Slovane !...
- Zij słowanske delo ! ...

HENRYK SIENKIEWICZ

BITWA POD GRUNWALDEM

(Z Krzyżaków)

Bitwa miała lada chwila rozciągnąć się i rozpalić na całej linii, więc polskie chorągwie poczęły śpiewać starą bojową pieśń św. Wojciecha. Sto tysięcy pokrytych żelazem głów podniosło się ku niebu, a ze stu tysięcy piersi wyszedł jeden olbrzymi głos do grzmotu niebieskiego podobny:

Boga-Rodzica, Dziewica,
Bogiem sławiona Maryja !
U Twego Syna Hospodyna,
Matko zwolona, Matko jedyna
Ziści nam - spust winam !
Kyrie Eleison !

I wraz moc zstąpiła w ich kości, a serca stały się na śmierć gotowe. Była zaś taka niezmiernie zwycięska siła w tych głosach i w tej pieśni, jak by naprawdę grzmoty poczęły się roztaczać po niebie. Zadrgały kopie w rękach rycerzy, zadrgały chorągwie i chorągiewki, zadrzało powietrze, zakolebały się gałęzie w boru, a zbudzone echa lesne jąły odzywać się w głą

binach i wołać, i jakby powtarzać je ziorom i łęgom, i całej ziemi jak długa i szeroka.

Ziści nam - spust winam !
Kyrie Eleison !

A oni śpiewali dalej:

Twego syna Krzciciela, zbożny czas.
Usłysz głos, napełnij myśli czło-
wiece;

Słysz modlitwę, jenże Cię prosimy
To dać raczy, jegoż prosimy:
Daj na świecie zbożny pobyt,
Po żywocie rajski przebyt,
Kyrie Eleison !

Echo powtórzyło w odpowiedzi: "Kyrie Eleisoon ! - a tymczasem na prawem skrzydle wrzała już bitwa zacięta i zbliżała się ku środkowi coraz bardziej.

Łoskot, kwik koni, krzyki okropne mężów mieszały się z pieśnią. Ale chwilami krzyki cichły, jakby tym tam ludziom zabrakło tchu, i w jednej z

jącą prawicą ciosy; wreszcie pchnięty rohatyną w szyję, zwałił się jak dąb na ziemię.

Mrowie przybranych w skóry wojowników pokryło go zupełnie.

x x x

Werner Tetlingen z kilku chorągwi mi pierzchł, lecz naokół wszystkich pozostałych chorągwi zamknęło się żelazne koło wojsk królewskich. Bitwa zamieniła się w rzeź i w klęskę krzyżacką tak niesłychaną, że w całych dziejach ludzkich mało zdarzyło się podobnych. Nigdy też w czasach chrześcijańskich, od walki Rzymian i Gotów z Atyllą i Karola Młota z Arabami, nie walczyły z sobą wojska tak potężne. Ale teraz jedno z nich leżało już po większej części jak zżęty łan zboża. Poddały się tam chorągwie, które ostanie wprowadził do boju Mistrz. Chełmińczycy pozatykali w ziemię proporce. Inni niemieccy rycerze pozeskakiwali z koni na znak, że chcą iść w niewolę i poklękali na oblužganej krwi ziemi. Cała chorągiew św. Jerzego pod którą służyli goście zagraniczni, uczyniła ze swym dowódcą to samo.

x x x

Na wzgórzu koło króla skupili się najwięksi rycerze i dysząc utrudzonymi pierściami, spoglądali na te chorągwie i na te trupy, leżące u ich stóp, jak spoglądają uznojeni żeńcy na zżęte i powiązane snopy. Ciężki był dzień i straszny plon tego żniwa, ale oto nadchodził wielki, Boży, radosny wieczer.

Więc niezmierne szczęście rozjaśniło twarze zwycięzców, bo rozumieli wszyscy, że to był wieczer, kładący koniec nędzy i trudom nie tylko dnia tego, ale całych stuleci.

A król, chociaż zdawał sobie sprawę z ogromu klęski, jednakże patrzył jakby w zdumieniu przed siebie i wkońcu

"POLSKIE SZKOLNICTWO NIE JEST KNEBLOWANE"...

Okupacyjne władze niemieckie w t.zw. Generalnym Gubernatorstwie wyraziły zgodę na otwarcie w nadchodzącym roku szkolny. tak samo jak w roku ubiegłym, szkół powszechnych oraz pewnej liczby szkół zawodowych: rzemieślniczych, technicznych i handlowych. Szkoły średnie i oczywiście wyższe uważają Niemcy dla Polaków za zbędne, w myśl zasady, że naród Polski ma zejść do roli plemienia pracującego fizycznie pod kierunkiem Niemców, a więc t.zw. inteligencja jest całkowicie zbędna.

Niedawno władze niemieckie zarządziły wydanie elementarza języka polskiego dla najniższych oddziałów szkół

spytał:

- Zali cały Zakon tu leży ?

Na to podkanclerzy Mikołaj, który znał przepowiednie św. Brygidy, rzekł.

- Nadszedł czas, iż wyłamane są ich zęby i odcięta jest ich ręka prawa!

Poczem podniósł dłoń i począł żegnać nie tylko tych, którzy leżeli najbliżej, ale i całe pole między Grunwaldem a Tannenbergiem. W jaskrawem od blasku zorzy i oczyszczonem przez deszcz powietrzu widać było doskonale olbrzymie, dymiące, krwawe pobojuwisko, zjeżone ułamkami włóczni, rohatyn, kos, stosami trupów końskich i ludzkich, wśród których sterzczały do góry martwe ręce, nogi, kopyta - i ciągnęło się owo żalosne pole śmierci z dziesiątkami tysięcy ciał, dalej, niż wzrok mógł sięgnąć.

Czeladź uwijała się na tym niezmiernym cmentarzu, zbierając broń i zdejmując zbroje z poległych.

A w górze, na rumianym niebie wicherzyły się już i zataczały koła stada wron, kruków i orłów, kracząc i radując się rozgłosnie na widok żeru.

x x x

I nie tylko przeniewierczy Zakon krzyżacki leżał oto pokotem u stóp króla, ale cała potęga niemiecka, zalewająca dotychczas jak fala nieszczęsne krainy słowiańskie, rozbiła się w tym dniu odkupienia o piersi polskie.

x x x

Więc tobie, wielka, święta przeszłości, i tobie krwi ofiarna, niech będzie chwala i cześć po wszystkie czasy !

--oo0oo--

powszechnych. Autorem tego elementarza jest niejaki Antoni Chodak, obrazki rysowała jakaś "polska malarka", której nazwiska propaganda niemiecka nie wymienia. Elementarz wyszedł nakładem firmy "Ster" w Krakowie. "Krakauer Zeitung" za najistotniejszą cechę tego elementarza uważa: "wesóły obrazek na tytułowej stronie i dobrze dobrane motywy z kłosów na okładce", oraz fakt, że "nowy elementarz posiada w odróżnieniu od dawnych twardą okładkę i jest oprawiony w półpłótno". Dalej pismo stwierdza z zadowoleniem, że "jeżeli przyjrzeć się dotychczasowej stylizacji polskich elementarzy, które przez swe obrazki i przez swą

zewnątrzną szatę nie nadają się dla dzieci - to znaczny postęp w ułożeniu tego elementarza jest wyraźny".

"Krakauer Zeitung" jest pismem drukowanym po niemiecku dla Niemców. Im też propaganda taka potrafi wmówić niski poziom naszych podręczników; Niemcy mają prawo nieznac np. polskich elementarzy Falskiego. nie wiedzą też prawdopodobnie o tem, że elementarze te zyskiwały za swój znakomity i przemawiający do wyobraźni dziecka układ uznanie właśnie przede wszystkim pedagogów niemieckich; nie wiedzą oni, że na twardą okładkę elementarza polskie nie czekały aż na rządy Franka. Niemcy tego nie wiedzą? ale wie to dobrze każdy młody Polak, każda polska matka i każdy polski ojciec.

Dalej "Krakauer Zeitung" konkluduje, że elementarz "jest niebywałym dowo-

dem pełnej poczucia odpowiedzialności woli niemieckiego kierownictwa, dania polskiej szkole środka pomocniczego, którego potrzebuje dla swej organizacji i pracy. W ten sposób zostaną zaprzeczone wszelkie fałszywe doniesienia i kłamstwa, które wroga zagranicą chętnie rozgłasza, o tym jakoby polskie szkolnictwo było kneblowane".

A więc wydanie elementarza, który od pierwszej do ostatniej strony poświęcony jest zohydzeniu Polski i gloryfikowaniu Niemiec - ma przysłonić i zrównoważyć zamknięcie wszystkich szkół średnich i wszystkich uniwersytetów, zakaz czytania niektórych a drukowania wszystkich polskich książek, zakaz muzyki narodowej, burzenie pomników, wywożenie muzeów, kradzież bibliotek. Zaiste jeszcze nigdy bezprawie nie było tak cyniczne.

WYNIKI KONKURSU NA PIEŚN BRYGADY

W dalszym ciągu (patrz "Ku Wolnej Polsce" Nr 94 i Dod. Nr 3 do Nru 106) ogłaszamy dziś wiersz m. jra Ludwika Skawińskiego (ps. Ludwik Honorczyn), który uzyskał trzecią nagrodę.

M A R S Z

Z dalekiego wschodu
idzie zbrojna rzesza
nieznanego rodu
od czasu Mojżesza

" A kto wy ? skąd to wy ?
powiedźcież wojacy."
- My z za wzgórz, my z za mórz,
zza Karpat Polacy.-

Idą z Świętej Ziemi
Chrystusowym szlakiem,
w górze, ponad nimi
sztandar z srebrnym ptakiem.
"A kto wy? skąd to wy? i. t. d.

Choć skwar spalił twarze,
a piach wyżarł oczy,
tak jak honor każe,
każdy naprzód kroczy. Refren

Idą ku północy,
choć daleka droga.
Idą pełni mocy,
by rozgromić wroga. Refren

W dziejach się powtórzy,
jak rapsod hetmański,
polski czyn wśród burzy
w imię Męki Pańskiej.

"Ktoście wy - wiemy my
wszak wyście Polacy.
Hen z za wzgórz, hen z za mórz
Strzelcy wy Karpaccy."

Sześć razy w swoich dziejach widziałam Moskwę w swych murach zwycięskie sztandary polsko-litewskie a to w latach 1368 (Olgierd), 1370 (Olgierd i Witold), 1373 (Olgierd), 1610 (Żołkiewski), 1812 (Poniatowski).

S Z U K A M Y S W O I C H

Poszukujący:	Poszukiwany:	Poszukujący:	Poszukiwany:
Ruczka Zdzisław	Ruczka Wł., Lamers J.	Brożek J.A.	Lewkiewicz Wilhelm
Rzadkowski Tadeusz	Różyckiego Rolę St.	Dąbrowa Adam	Pytel Kazimierz
Szklarski Tad.	Szoblików: Leopolda,	Głodkowski Józef	Dąbrowa Feliks
Szoblik	Jzefa i Fryderyka	Jacubski Witold	Ilski E.
Franciszek	Kurchański Emil	Kończyk Hieronim	Szezodrowski Maciej
Tonkowski Józef	Szymczyk Paweł	Kowal Jan	Cierpiak Antoni, Kończyk Czesław.
Wołoch Marian	Dr Borowski Henryk,	Lubierski Witold	Ksiądz Franciszek
Borowski Stan.	Piaskowski Kazim.		Kiędacz Zbigniew